

LBRIS

Marius Neacșu
Bogdan Petre
Andrei Vodă

We know
books

Ministerul Educației
și Cercetării

8

EDITURA CD PRESS
www.cdpress.ro

Geografie

Manual pentru clasa a VIII-a

Cuprins

UNITATEA 1

Poziția geografică

- Lecția 1. Poziția geografică. Elemente definitorii și consecințe. Statele vecine | 10
- Lecția 2. România – țară carpatică, dunăreană, pontică și central-europeană | 12

Competențe specifice: 1.1; 2.2; 3.1

UNITATEA 2

Relieful României

- Lecția 1. Relieful – caracteristici generale | 16
- Lecția 2. Munții Carpați. Carpații Orientali | 18
- Lecția 3. Carpații Meridionali | 20
- Lecția 4. Carpații Occidentali | 22
- Lecția 5. Depresiunea Colinară a Transilvaniei | 24
- Lecția 6. Subcarpații. Podișul Getic. Podișul Mehedinți | 26
- Lecția 7. Podișul Moldovei. Podișul Dobrogei | 28
- Lecția 8. Dealurile de Vest. Câmpia de Vest | 30
- Lecția 9. Câmpia Română | 32
- Lecția 10. Delta Dunării. Platforma continentală a Mării Negre | 34

Competențe specifice: 1.1; 1.2; 2.2; 4.2; 4.3

STUDII DE CAZ

Portofoliul elevului

- Rolul reliefului în amenajarea teritoriului | 38
- Caracterizarea unor orașe mari | 74
- Valorificarea resurselor alternative de energie | 94
- Activități economice în localitatea/județul natal | 104
- Rolul căilor de comunicație în dezvoltarea economică | 105

RECAPITULĂRI/TESTE

Portofoliul elevului

- Recapitulări/(Auto)evaluări | 40, 62, 80, 106, 126
- Teste secvențiale | 41, 63, 81, 107
- Test final | 127

UNITATEA 8

România în Europa și în lume

- Lecția 1. Valorile naturale și culturale ale României | 122
- Lecția 2. România – stat-membru ONU, NATO și UE | 124

Competențe specifice: 3.4; 4.1; 4.2

UNITATEA 7

Caracteristici ale mediului înconjurător

- Lecția 1. Calitatea mediului înconjurător în România: evoluții recente | 116
- Lecția 2. Resurse, populație și elemente ale dezvoltării sustenabile | 118

Competențe specifice: 3.2; 4.1; 4.4

Clima, apele, vegetația, fauna și solurile

- Lecția 1. Factorii genetici ai climei | 44
- Lecția 2. Elementele climatice | 46
- Lecția 3. Particularitățile climatice regionale: etaje și influențe climatice | 48
- Lecția 4. Dunărea | 50
- Lecția 5. Râurile interioare | 52
- Lecția 6. Lacurile. Apele subterane | 54
- Lecția 7. Marea Neagră | 56
- Lecția 8. Vegetația, fauna și solurile | 58

• Competențe specifice: 1.1; 1.2; 2.2; 2.3; 3.3; 4.1; 4.3

APLICAȚII PRACTICE

Portofoliul elevului

- Interpretarea profilului geografic | 36
- Relieful orizontului local | 37
- Cutremurele în România | 37
- Reguli de comportament în cazul producerii unor fenomene de risc climatice, hidrologice, biogeografice | 60
- Interpretarea unor grafice și reprezentări cartografice privind populația României | 68
- Potențialul turistic al județului | 103
- Caracterizarea geografică a unei regiuni: Podișul Dobrogei | 113

UNITATEA 4

Populația, așezările omenești și organizarea administrativ-teritorială

- Lecția 1. Populația – elemente și structuri demografice | 66
- Lecția 2. Așezările rurale. Evoluție și diferențieri teritoriale | 70
- Lecția 3. Așezările urbane. Evoluție și caracteristici actuale | 72
- Lecția 4. Caracterizarea geografică a orașului București | 76
- Lecția 5. Organizarea administrativ-teritorială | 78

• Competențe specifice: 1.1; 1.2; 2.1; 2.2; 3.1; 4.2; 4.3

UNITATEA 6

Regiuni geografice și dezvoltarea regională

- Lecția 1. Diferențieri regionale | 110
- Lecția 2. Regiunile geografice pe baze naturale | 112

• Competențe specifice: 3.3; 4.2; 4.3

UNITATEA 5

Activitățile economice

- Lecția 1. Fondul funciar agricol – potențial și valorificare | 84
- Lecția 2. Regiunile agricole – elemente specifice | 86
- Lecția 3. Valorificarea produselor agricole – tradiție și modernitate | 88
- Lecția 4. Resursele naturale și valorificarea lor | 90
- Lecția 5. Industria energetică și a energiei electrice | 92
- Lecția 6. Industria construcțiilor de mașini | 96
- Lecția 7. Căile de comunicație și transporturile | 98
- Lecția 8. Comerțul | 100
- Lecția 9. Turismul – potențial și valorificare economică | 102

• Competențe specifice: 1.1; 1.2; 2.2; 3.3; 4.2; 4.3

Poziția geografică. Elemente definitorii și consecințe. Statele vecine

Observ

Analizez harta din fig. 1 și descopăr o serie de răspunsuri care mă vor ajuta să-mi pregătesc lecția de geografie.

Răspund

Pornind de la analiza hărții și de la informațiile din lecție, răspund la întrebările de mai jos:

→ **Care sunt coordonatele care definesc poziția geografică a unui punct pe glob? Ce semnificație are poziția geografică a unei țări? Unde este situată România? Ce consecințe decurg de aici?**

Descopăr

A Poziția geografică a României

1. Pe glob. Exprimă locul unic pe care România îl ocupă pe suprafața globului, definit de intersecția paralelei de **45° latitudine nordică** cu meridianul de **25° longitudine estică**.

Astfel, România este situată în *emisfera nordică*, la jumătatea distanței dintre Ecuator și Polul Nord. De asemenea, România se află în *emisfera estică*, în cel de-al doilea fus orar (având ora locală GMT + 2 ore).

2. În Europa. România se află la distanțe relativ egale (2 800 km) față de extremitățile continentului: Oceanul Atlantic (vest), Munții Ural (est), Oceanul Arctic (nord) și ceva mai aproape (1 000 km) de Marea Mediterană (sud). Deci, și în cadrul continentului, țara noastră are o poziție relativ centrală: se află în *sud-estul Europei Centrale*.

B Elemente definitorii și consecințe

România, în ansamblul său, este o expresie firească a acestei poziții geografice, astfel:

a. este situată în mijlocul *zonei temperate nordice*, caracterizată prin *valorile optime* ale elementelor climatice și *varietatea* celor patru anotimpuri, cu consecințe definitorii în diversitatea și bogăția peisajelor naturale.

b. este o **țară central-europeană**, cu importante consecințe sociale, istorice și politice.

Ca atare, poporul român constituie *cel mai înaintat avangard al culturii latine*, care definește una dintre rădăcinile a ceea ce numim astăzi „Occident”, la contactul cu sfere culturale specifice Orientului.

De asemenea, consecința istorică a poziției geografice a spațiului românesc (indiferent de configurația formei teritoriale și statale pe care a avut-o de-a lungul timpului) a fost, în sinteză, aceea de „*margină*” a *Europei Centrale*, la interferența mai multor imperii sau puteri (vezi **Aprofundez**).

C Statele vecine

România se învecinează cu Ungaria (vest), Serbia (sud-vest), Bulgaria (sud), Republica Moldova (est) și Ucraina (nord și est), având și ieșire la Marea Neagră. – fig. 1, tabel 1.

Noțiuni

- latitudine
- coordonate geografice
- longitudine
- poziție geografică

Cifre-cheie

- **45°** latitudine nordică
- **25°** longitudine estică

Aprofundez

- În **Antichitate**, Dacia Romană a fost avangardul Imperiului Roman la nord de Dunăre, la contactul cu populațiile nomade din stepa eurasiatică.
- În **Evul Mediu**, și-a continuat caracterul de răscruce între Roma și Bizanț, pe de o parte, și valorile succesive de migratori, pe de altă parte.
- În **perioada modernă**, principatele române au constituit un **spațiu-tampon** (de interferență a intereselor) între trei mari imperii: Imperiul Habsburgic/Austro-Ungar (vest), Imperiul Țarist (est) și Imperiul Otoman (sud).
- **După Cel de-Al Doilea Război Mondial**, România aparținea geografic Europei Centrale, dar ideologic (politic) făcea partea din **Europa Estică**, aflată sub influența Uniunii Sovietice (1945-1989).
- Căderea Zidului Berlinului (1989) și implozia Uniunii Sovietice (1991), evenimente-simbol ale **sfârșitului Războiului Rece**, plasează România în **zona gri**, un alt spațiu-tampon între Occident și Rusia.
- Aderarea României la **NATO (2004)** și integrarea României în **Uniunea Europeană (2007)** refac în totalitate apartenența României la **Europa Centrală** (și politic, nu numai geografic) și plasează țara noastră la „*margină*” **structurilor euroatlantice**, la contactul cu sfera intereselor Rusiei.

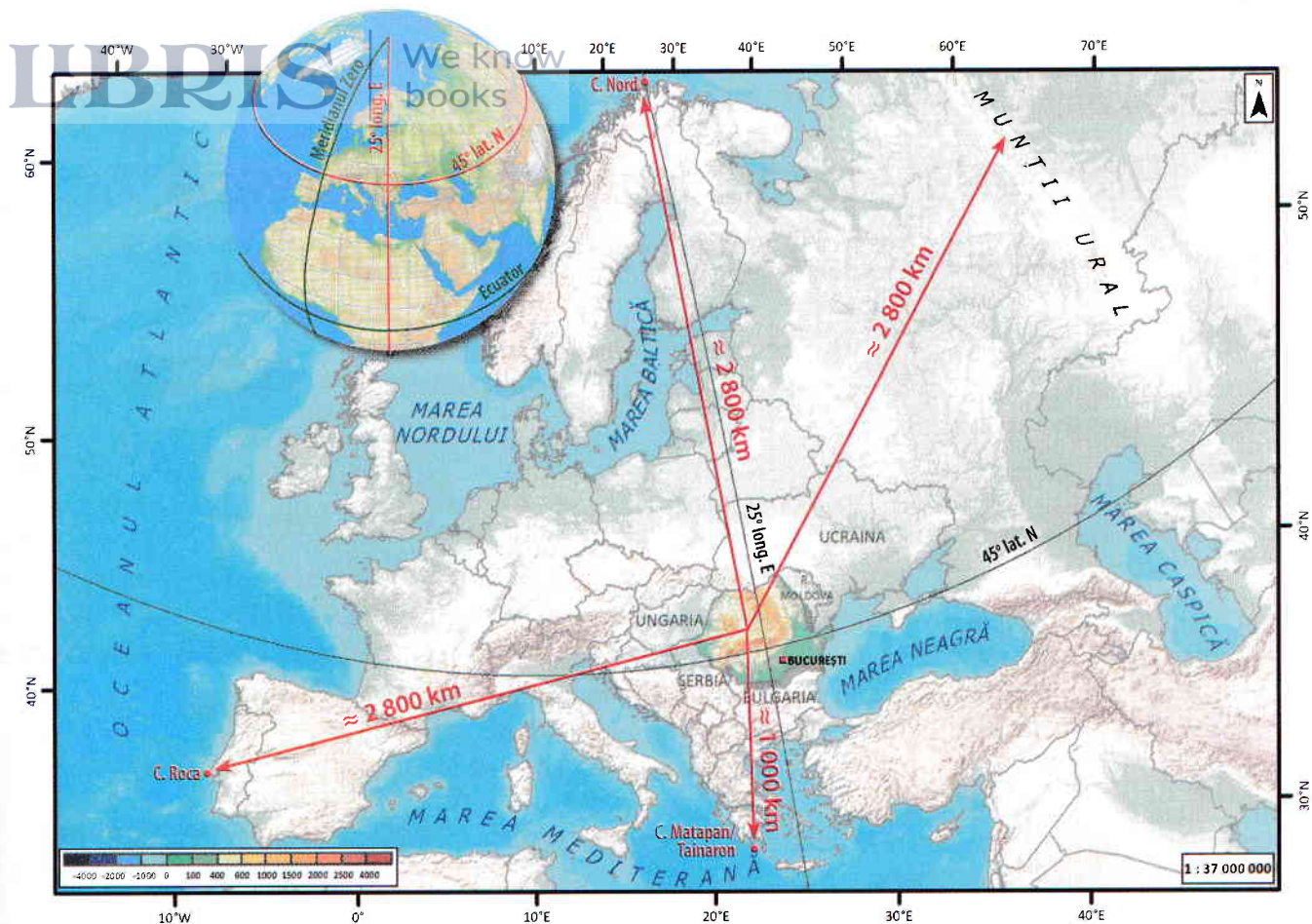

Fig. 1. Poziția geografică a României pe glob și în Europa

Statul	Localizare	Regiunea geografică	NATO	UE
Ungaria	V	Europa Centrală	✓	✓
Serbia	S-V	Europa de Sud-Est (Balcanică)		
Bulgaria	S	Europa de Sud-Est (Balcanică)	✓	✓
Ucraina	N și E	Europa de Est		
Republica Moldova	E	Europa Centrală		

Tabel 1. Statele vecine României

Știi că?

- Pe glob, România este situată la jumătatea distanței dintre Ecuator și Polul Nord.
- În Europa, România este situată la jumătatea distanței dintre Oceanul Atlantic și Munții Urali.
- România are o suprafață de 238 397 km² și 19,1 milioane de locuitori (2024).

Exersează

1. **Explică** de ce Soarele răsare mai târziu în extremitatea vestică a României decât în cea estică.
2. **Geografie și matematică.** Folosind datele din Tabelul 2, calculează:
 - a. distanța în grade latitudine pe care se desfășoară țara noastră.
 - b. cu câte minute răsare Soarele mai târziu la Beba Veche decât la Sulina, știind că un fus orar (o oră) are 15° longitudine.
3. **Argumentează:**
 - a. România are un climat cu patru anotimpuri, dar diferit de țările din vestul continentului (o cantitate mai mică de precipitații).
 - b. România, ca stat-membru NATO și UE, are mai multe avantaje decât dezavantaje.
4. **Completează** Tabelul 1 (folosind diverse surse de documentare) cu suprafața, populația și lungimea granițelor comune cu România. **Prezintă** consecințele localizării României în Europa.

Reține

Poziția geografică

- România pe glob
- România în Europa
- Consecințe
- Statele vecine

Localitatea	Coordonate
Horodiștea	48°15' lat. N
Sulina	29°41' long. E
Zimnicea	43°37' lat. N
Beba Veche	20°15' long. E

Tabel 2. Localitățile care marchează extremitățile României

România – țară carpatică, dunăreană, pontică și central-europeană

Observ

Analizez hărțile din fig. 1 și fig. 3 și descopăr o serie de răspunsuri care mă vor ajuta să-mi pregătesc lecția de geografie.

Răspund

Pornind de la analiza hărților și de la informațiile din lecție, răspund la întrebările de mai jos:

➔ În afară de distanțele matematice și vecini, la ce mai poate fi raportată așezarea geografică a României în Europa? Care sunt marile unități naturale reprezentative atât pentru țara noastră, cât și la nivel continental?

Descopăr

În cadrul Europei, România este situată la intersecția a trei mari unități naturale: **Munții Carpați, fluviul Dunărea și Marea Neagră.**

A România – țară carpatică

Pe teritoriul României se desfășoară cea mai mare parte (*două treimi*) din lungimea întregului lanț carpatic. Dar, spre deosebire de alte țări europene traversate de Munții Carpați, în cadrul cărora aceștia ocupă un loc periferic, în România constituie **nucleul („sâmburele”) țării**, fiind dispuși în partea centrală, *sub forma unui arc (formă cvasi-circulară)*.

În plus, dealurile, podișurile și câmpiile dispuse la exterior s-au format prin depunerea sedimentelor erodate și transportate din Carpați, deci **pământul românesc este de origine carpatică** (cu excepția câtorva

Fig. 1. România – țară carpatică, dunăreană, pontică

Cifre-cheie

- **1 500 km** au Munții Carpați în Europa
- **900 km** (2/3) în România
- **2 860 km** lungimea fluviului Dunărea de la izvor la vărsare
- **1 075 km** (38%) în România
- **≈ 245 km** lungimea țărmului românesc al Mării Negre

Știi că?

- **Dunărea** este sigurul dintre marile fluvii ale lumii care străbate nu mai puțin de **10 țări și 4 capitale.**
- Prin canalele Rin – Main – Dunăre din Germania (fig. 2) și Dunăre – Marea Neagră din România, Rinul și Dunărea formează o magistrală fluvială care conectează Marea Nordului (portul Rotterdam) cu Marea Neagră (portul Constanța).

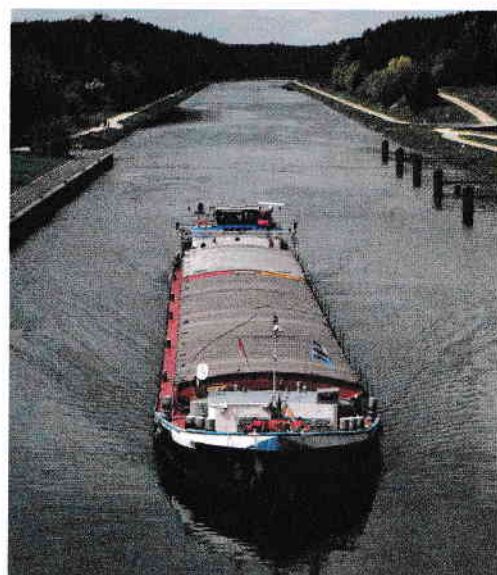

Fig. 2. Canalul Rin – Main – Dunăre (Germania)

porțiuni mai vechi din jumătatea de nord a Podișului Dobrogei, dar care au fost conectate la „pulsul” carpatic prin întregirea suprafeței de uscat a României).

Poziția centrală și caracteristicile fizico-geografice ale Munților Carpați influențează toate celelalte elemente ale cadrului natural, determinând *etajarea climei, vegetației, faunei și a solurilor*, constituind, de asemenea, un adevărat „castel de apă”, cea mai mare parte a râurilor care scaldă teritoriul țării noastre izvorând de aici.

Prin caracteristicile lor și resursele naturale de care dispun, Munții Carpați au constituit **vatra în care s-au format poporul și statul român.**

B România – țară dunăreană

Deși Dunărea, prin parcursul său european, traversează zece țări și patru capitale, partea cea mai importantă ca debit – cursul inferior – și gurile de vărsare (Delta Dunării) se află pe teritoriul României, colectând, direct sau indirect, aproape toate râurile interioare din țara noastră (cu excepția câtorva râuri mici dobrogene).

Dunărea are o deosebită încărcătură istorică, atât pentru România, cât și pentru alte țări din Europa Centrală, fiind o adevărată axă geostrategică și de comunicație. Prin vărsarea sa în Marea Neagră, asigură conexiunea la Oceanul Planetar.

C România – țară pontică

Țara noastră are ieșire la Marea Neagră, ceea ce îi conferă o serie întregă de avantaje economice (accesul la resursele energetice din platoul continental, navigație, comerț, turism etc.) și strategice („frontiera” estică a NATO și poartă de intrare în Uniunea Europeană). De asemenea, *cel mai mare port din întregul bazin al Mării Negre este Constanța.*

D România – țară central-europeană

În afară de poziția geografică pe continent, care atestă apartenența țării noastre la Europa Centrală (fig. 3), și celelalte elemente naturale și antropice subscriu acestui fapt (vezi **Aprofundez**).

Fig. 3. România – țară central-europeană

Aprofundez

- **Munții Carpați** se desfășoară de la Dunăre, din bazinul Vienei, descriind un traseu sinuos prin Europa Centrală, până în Valea Timocului (Serbia), la sud de fluviu.
- **Dunărea** izvorăște din Germania, cea mai vestică țară a Europei Centrale, pe care fluviul o traversează ca o diagonală, și se varsă pe teritoriul României, în Marea Neagră, la celălalt capăt al Europei Centrale.
- Clima, vegetația, fauna și solurile României sunt specifice Europei Centrale.
- **Poporul român** are **rădăcini latine** și reprezintă o „insulă” de latinătate într-o „mare” slavă.
- **România** este integrată în **structurile euroatlantice** (NATO și UE), alături de celelalte țări ale Europei Centrale (cu excepția Elveției, a statului Liechtenstein, a Republicii Moldova și a Austriei, ultima fiind doar în UE).

Rețin

România este o țară:

- carpatică
- dunăreană
- pontică
- central-europeană

Exersez

1. **Identifică**, folosind atlasul geografic:
 - a. statele carpatice
 - b. statele dunărene
 - c. statele pontice (cu ieșire la Marea Neagră).
2. Ești invitat ca expert la o conferință internațională, unde trebuie să prezinți importanța pentru România a celor trei unități naturale: **Munții Carpați, fluviul Dunărea și Marea Neagră**. Pregătește un **discurs** de 5 minute în care să precizezi:
 - a. așezarea geografică a României în Europa;
 - b. trei avantaje competitive ca stat carpato-danubiano-pontic;
 - c. posibile răspunsuri la întrebările audienței: cum ajută accesul la Marea Neagră economia României?
3. **Argumentează** următoarea afirmație: *România face parte din Europa Centrală.*

LBRIS

We know
books

UNITATEA

2

Relieful României

Babele (Munții Bucegi)

CUPRINSUL UNITĂȚII DE ÎNVĂȚARE

- Lecția 1. Relieful – caracteristici generale | 16
- Lecția 2. Munții Carpați. Carpații Orientali | 18
- Lecția 3. Carpații Meridionali | 20
- Lecția 4. Carpații Occidentali | 22
- Lecția 5. Depresiunea Colinară a Transilvaniei | 24
- Lecția 6. Subcarpații. Podișul Getic.
Podișul Mehedinți | 26
- Lecția 7. Podișul Moldovei. Podișul Dobrogei | 28
- Lecția 8. Dealurile de Vest. Câmpia de Vest | 30
- Lecția 9. Câmpia Română | 32
- Lecția 10. Delta Dunării. Platforma continentală
a Mării Negre | 34
- **Aplicație practică:** Interpretarea profilului
geografic | 36
- **Aplicație practică:** Relieful orizontului local | 37
- **Aplicație practică:** Cutremurele în România | 37
- Studiu de caz: Rolul reliefului în amenajarea
teritoriului | 38
- Recapitulare/(Auto)Evaluare | 40
- **Test secvențial** | 41

Cuvinte-cheie

Carpații Orientali, Carpații Meridionali, Carpații Occidentali, Depresiunea Colinară a Transilvaniei, Subcarpații, Podișul Getic, Podișul Mehedinți, Podișul Moldovei, Podișul Dobrogei, Dealurile de Vest, Câmpia de Vest, Câmpia Română, Delta Dunării

Competențe specifice

1.1; 1.2; 2.2; 4.2; 4.3

Relieful – caracteristici generale

Observ

Analizez harta din fig. 2 și descopăr o serie de răspunsuri care mă vor ajuta să-mi pregătesc lecția de geografie. Identific marile unități de relief ale României.

Răspund

Pornind de la analiza hărții și de la informațiile din lecție, răspund la întrebările de mai jos:

➔ *Cum este relieful țării noastre? Cum influențează acesta celelalte aspecte ale cadrului natural și uman?*

Descopăr

A Relieful României

La fel cum este scheletul pentru un organism, tot astfel relieful constituie „osatura” cadrului natural (climă, ape, vegetație, faună, soluri) și uman (populație, așezări, activități economice) al țării noastre, pe care s-au „fixat” toate celelalte elemente, influențându-le prin caracteristicile sale.

1. Geneză și etape de evoluție. Relieful României s-a format în sute de milioane de ani, individualizându-se în mai multe etape (vezi **Aprofundez**). Din punct de vedere structural, au rezultat: **unități de orogen** (formate prin cutarea straturilor) și **de platformă** (vechi socluri peste care s-au depus sedimente).

2. Caracteristici generale. România are un relief armonios, distribuit echilibrat, unitar ca un organism, caracterizat prin câteva atribute esențiale:

- **varietatea:** România are toate treptele majore de relief (munți, dealuri și podișuri, câmpii), ceea ce a condus la o diversitate a peisajelor și resurselor de sol și subsol, care au oferit multiple posibilități de locuire și valorificare economică (*complementaritate*);

- **proporționalitatea:** 31% munți, 36% dealuri și podișuri, 33% câmpii (*);

- **caracterul concentric:** partea centrală a țării este ocupată de Depresiunea Colinară a Transilvaniei, înconjurată de Munții Carpați, dublați la exterior de Subcarpați, celelalte trepte de relief – dealurile și podișurile, câmpiile – distribuindu-se echilibrat în jurul centrului carpatic;

- **simetria:** treptele de relief sunt dispuse simetric față de centru, coborând dinspre Carpați atât spre interior (Depresiunea Colinară a Transilvaniei), cât și spre exterior (Subcarpații, dealurile și podișurile, câmpiile), ca un **amfiteatru natural**. Această dispunere a reliefului a imprimat o anumită formă a rețelei hidrografice și un anumit mod de dispunere a așezărilor umane și a căilor de comunicații.

B Marile unități de relief ale României

Acestea sunt: Carpații Orientali, Carpații Meridionali, Carpații Occidentali, Depresiunea Colinară a Transilvaniei, Subcarpații, Podișul Moldovei, Podișul Getic, Podișul Dobrogei, Podișul Mehedinți, Dealurile de Vest, Câmpia de Vest, Câmpia Română, Delta Dunării și Platforma continentală a Mării Negre (fig. 2).

Aprofundez

- *Cele mai vechi urme ale unui străvechi uscat continental se află în Platforma Est-Europeană, care constituie fundamentul Podișului Moldovei.*

- *Cele mai vechi roci de pe teritoriul României (peste 420 milioane ani) care apar la zi (vizibile la suprafață) sunt șisturile verzi din Podișul Casimcei (Dobrogea Centrală), definitivat în orogeneza caledoniană.*

- *Un nou uscat s-a adăugat celui anterior (acum 360-300 milioane ani), prin încrețirea scoarței terestre (orogeneza hercinică): Munții Măcin (Dobrogea de Nord).*

- *Orogeneza alpină (începută acum 145 milioane ani) duce la formarea Munților Carpați (fig. 1), în interiorul cărora are loc o scufundare a fundamentului carpatic: apare marea Depresiune Colinară a Transilvaniei (intracarpatică); noi faze ale cutărilor alpine (mai reduse ca intensitate) duc la formarea Subcarpaților, la exterior, iar mai târziu, se formează lanțul vulcanic din vestul Carpaților Orientali (cel mai lung din Europa): Oaș – Gutâi – Țibleș – Călimani – Gurghiu – Harghita.*

- *Prin acumularea sedimentelor transportate de râuri din Munții Carpați, capătă contur întregul uscat al țării noastre, formându-se dealurile, podișurile și câmpiile.*

- *Cea mai tânără unitate de relief din țara noastră, care a început să se formeze acum câteva mii de ani, este Delta Dunării.*

Rețin

Relieful României

- Geneză
- Etape de evoluție
- Caracteristici
- Marile unități de relief

Exersează

Geografie și matematică. Știind că suprafața României este de 238 397 km², calculează arealul ocupat de fiecare treaptă de relief (folosește informațiile din lecție).

- Munții Carpați: ___ km²
- Dealurile și podișurile: ___ km²
- Câmpiile: ___ km²